

‘We dromen nog steeds van duizend leden’

Interview met Nico Habermehl, voorzitter van de 75-jarige Historische Vereniging die Goude (1932-2007)

Jan H. Kompagnie

Nico Habermehl is de vijfde voorzitter van die Goude sinds haar oprichting in 1932. Na het onverwachte overlijden van voorzitter Klaas Ids Nauta in 2001 was hij na uitvoerig overleg met zijn medebestuurders bereid de voorzittershamer over te nemen. Hij toont misschien niet direct als een Bourgondisch-flamboyante bestuurder maar wel als een nauwgezette, calvinistisch-getoonzette voorzitter met een grote plichtsbetrachting en een onvoorwaardelijke inzet voor de vereniging. Hoe kijkt hij terug op 75 jaar die Goude? De *Tidinge* sprak met hem.

Nico Habermehl. Foto: auteur.

Zou Gouda, of beter: cultureel Gouda, er nu anders uitzien als er 75 jaar geleden geen historische vereniging was opgericht, met andere woorden: wat is de betekenis van die Goude voor Gouda?

Ja, het zou er in die zin anders hebben uitgezien dat er dan geen vereniging was geweest die een totaalpakket op het gebied van de geschiedenis had aangeboden. Er was vast wel aandacht geweest voor deelonderwerpen, bijvoorbeeld voor de Goudse Glazen, maar niet voor het geheel aan aspecten van de Goudse geschiedenis. die Goude houdt zich bezig met de binnenstad, het water, de uitgave van een tijdschrift en van bundels, ze organiseert lezingen en excursies; dat trekt veel verschillende mensen. De vereniging heeft een goed imago en is daarom ook een goede gesprekspartner van de gemeente.

Wat deden de bestuurders 75 jaar geleden niet wat ze nu wel doen? Waar ligt het belangrijkste verschil?

Het is opmerkelijk dat veel dingen die de vereniging nu doet, ook al in 1932 en later gebeurden: lezingen, excursies, uitgeven van bundels, en met het water was men ook al bezig, alleen omgekeerd aan wat er nu aan de hand is. Toen dreigden verschillende grachten te worden gedempt, waartegen de Oudheidkundige Kring zich sterk, zij het tevergeefs, verzette.

Nieuw is wel dat er een historisch tijdschrift is gekomen. In 1954 kwam de eerste aflevering uit, maar je moest apart betalen als je een abonnement wilde. Om levensvatbaar te wezen moest er bovendien een minimum aantal abonnees zijn en omdat die er niet waren, werd het blad opgedoekt. Pas in 1983 werd een nieuwe poging gedaan, nu met blijvend succes. Een apart abonnement was niet meer nodig, elk lid van de vereniging was ook automatisch geabonneerd op het tijdschrift.

Een andere nieuwe activiteit is natuurlijk de ontwikkeling van onze website die er heel professioneel uitziet. Ook zijn we als vereniging nauw betrokken bij de Stolwijkersluis en het terugbrengen van het water in de stad, waarvoor we waterconferenties organiseren. Al met al zit er dus naast de nieuwe ontwikkelingen ook behoorlijk wat continuïteit in de activiteiten van de vereniging.

Vroeger zeker was die Goude een mannenbolwerk. Wanneer kwam de eerste vrouw in het bestuur?

Pas eind jaren '70, begin jaren '80 van de vorige eeuw kwam er een vrouw in het bestuur. Dat was Jopie Pel-Carlier, die het secretariaat deed.

Daarnaast had de vereniging een enigszins elitair karakter. Hoe kwam het daar vanaf, als het al helemaal verdwenen is?

Elke vereniging, elk genootschap werd rond 1932 bestuurd door notabelen, daarin was die Goude geen uitzondering. Met name juristen waren graag geziene bestuurders. De eerste voorzitter was een jurist, de tweede arts, de derde burgemeester, de vierde een docent en de huidige een ambtenaar c.q. historicus. De vereniging mocht dan een zekere grandeur hebben, als het die elitaire grandeur van vroeger is, dan is het goed dat die is verdwenen. In de jaren 1980 werden meer mensen van allerlei pluimage lid. Ook het bestuur van de vereniging werd beter benaderbaar. De aanduiding Oudheidkundige Kring werd nog weer later gewijzigd in Historische Vereniging, niet alleen omdat Kring iets elitairs heeft maar ook omdat Historische Vereniging duidelijker weergeeft waarvoor die Goude staat.

De gemiddelde leeftijd van leden en bestuursleden is zeker 40+. Wel eens gepoogd meer jongeren geïnteresseerd te krijgen?

Er zitten nu twee dertigers in het bestuur en één veertiger, maar inderdaad: de gemiddelde leeftijd is een stuk hoger. Dat komt omdat vele jongeren volop met hun baan en carrière bezig zijn en als men dan in de vrije tijd kan kiezen tussen bijvoorbeeld tennis- en een functie bij een historische vereniging, dan kiest men doorgaans voor het tennis. Een trend van de laatste jaren is dat leden van die Goude wel willen deelnemen aan een activiteit, wel iets concreets willen doen als bijvoorbeeld het helpen met het openhouden van het stadhuis op zaterdag, maar weinig trek hebben in een bestuursfunctie.

Die Goude heeft zo'n 860 leden, in een stad van 71.000 inwoners, dat is nog geen 1,2% van de totale bevolking. Kleinere plaatsen in de omgeving en elders kennen een veel hoger percentage. Kan het in Gouda nog omhoog?

We dromen nog steeds van duizend leden, maar eerst moeten we de komende tijd maar proberen het aantal van negenhonderd te bereiken. In plaatsen als Staphorst, Noordwijk en Benthuizen is het percentage dat lid is, inderdaad veel hoger. In zulke plaatsen is de onderlinge verbondenheid en sociale cohesie veel sterker dan in een stad als Gouda, waar heel veel mensen buiten de stad werken. Niet zolang geleden zaten we op 780 leden, dat zijn er nu zowaar 860. We zijn steeds aan het leden werven op bijzondere dagen als Open Monumentendag en de Erasmusdag, dat werpt z'n vruchten af. Bovendien trekt de conjunctuur aan, de mensen worden nu weer makkelijker lid van een vereniging.

Hoe is de samenwerking met andere culturele instellingen als Historisch Platform, Behoud Stadsschoon, Gouda, het museum en het Streckarchief?

Die samenwerking vindt voor een belangrijk deel plaats binnen het Historisch Platform. Daarin zijn de meeste cultuur-historische verenigingen bijeen gebracht, het Platform fungeert dan ook als een koepel. Een groot succes is de door het Historisch Platform verzorgde Goudologie-cursus. Ook leden en bestuursleden van die Goude dragen hun steentje bij aan deze cursus. Het gevolg is ook dat er nieuwe, in Gouda geïnteresseerde mensen bij komen die ook aan activiteiten willen deelnemen. Was de bezetting van de stadhuisdienst nog wel eens lastig, dankzij de inzet van een aantal Goudologen is dat

probleem geheel opgelost. Aardig is te weten dat het handboek bij de cursus het boek *Duizend jaar Gouda* is, dat op initiatief van die Goude tot stand is gekomen.

Was de totstandkoming van dat standaardwerk een hoogtepunt in jouw bestuurlijke carrière?

Jazeker, want decennialang was er over gesproken dat zo'n overzichtswerk er moest komen, maar verschillende pogingen mislukten. In 1996 kwam het voornemen weer op tafel en toen is de zaak meteen ook flink aangepakt. Ik heb toen een projectplan geschreven. Toevallig volgde ik in die tijd een cursus 'Spreken in het openbaar'. Ik heb tijdens een sessie dat projectplan gepresenteerd, waardoor het hele plan voor mij en anderen ging leven. Belangrijk was eveneens dat er drie redacteuren werden aangewezen voor de drie grote geschiedenisperiodes, Middeleeuwen, Nieuwe Tijd en Nieuwste Tijd. Ook de gemeente Gouda heeft ons goed geholpen; zij stelde gelden beschikbaar waarmee een projectsecretaris kon worden aangenomen. Het project liep van 1996 tot oktober 2002. Al met al was het een enorme klus, maar het werd een groot succes en was heel leuk om te doen.

Zijn er nog meer hoogte- of dieptepunten te noemen?

Het meeste plezier heb ik toch beleefd aan redactie- en schrijfwerk ten behoeve van de *Tidinge* en de bundels. De totstandkoming van themanummers van de *Tidinge* als 'Zeventig jaar "Die Goude" in actie' en het Erasmus-themanummer beschouw ik ook als hoogtepunten. Daarnaast zijn er 31 bundels verschenen; bij een aantal ben ik nauw betrokken geweest. Met de verschijning van de *Topographie* van Büchner is bundel 32 gerealiseerd.

Als je praat over dieptepunten dan denk ik niet aan enkele incidenten die zich hebben voorgedaan. Soms is er verschil van mening, dat is onvermijdelijk. Nee, dan gaan mijn gedachten uit naar het overlijden van integere bestuursleden als Vincent Pijls, Klaas Ids Nauta en Rob Stijnis. Als een andersoortig dieptepunt beschouw ik persoonlijk wel de sloop van het hoekpand aan de Karnemelksloot - De Lange van Wijngaardenstraat, waarmee een uniek tuindorp, de Jozefbuurt, van een kenmerkend onderdeel is beroofd. Ook de verpaupering aan de Rozendaal van een aantal panden, die resulteerde in afbraak ervan, heb ik betreurd.

Uit verslagen van bestuursvergaderingen blijkt dat die Goude zich met heel veel zaken bezighoudt: Stolwijkersluis, Platform Binnenstad (Bolwerk, Cultureel Centrum, Drie Nootenbomen, Koningshof, enz.), jeugdproject huizendetectives, excursies, lesbrieven, lezingen, het uitgeven van de *Tidinge* en van bundels. Wat staat er nog op je verlanglijstje?

Jaren geleden is gepoogd een Historisch Café te organiseren waar geïnteresseerden in de Goudse geschiedenis elkaar konden ontmoeten. De organisatie was goed, de locatie in orde, alleen: de mensen bleven weg, er kwamen voornamelijk bestuursleden en dat was nu net niet de bedoeling. Nu fungeren de lezingen als ontmoetingsplek, maar ik blijf het jammer vinden dat we niet nog een andere plek hebben waar mensen elkaar zien en kunnen bijpraten.

Moet die Goude dan misschien een pandje kopen waar mensen elkaar kunnen ontmoeten?

Nee, nee, dat is in het verleden wel gebeurd, maar zoiets behoort niet tot de eigenlijke activiteiten van een historische vereniging, die moet geen onroerend goed willen bezitten. We hebben vroeger twee panden gehad, maar ik ben daar niet enthousiast over geweest, het zadelt je met zorgen op die niet bij een vereniging als de onze horen.

Anderen gaven hoog op van met name het pandje aan de Dubbele Buurt als ontmoetingsplek, maar ik ben er vaak geweest terwijl er dan op een hele dag maar twee of drie mensen langskwamen.

Waarvan droom je als het om de toekomst van die Goude gaat?

Ik hoop heel erg dat op zeker moment de schade, die is aangebracht door het dempen van de grachten, teniet wordt gedaan, dat daardoor het karakter van de binnenstad weer is hersteld. En ik hoop ook dat de Jeruzalemkapel, een gebouw dat me zeer na aan het hart ligt, nog eens een cultuurhistorische functie krijgt. Misschien kan de Librye er wel in.

Maar is het pogen van onder andere die Goude om meer water in de binnenstad te krijgen niet juist conservatief ('terug naar vroeger')? Het kost heel veel geld, ook het doorvaarbaar maken van de Gouwe, terwijl er ook nu nog nauwelijks boten te zien zijn in het deel dat al doorvaarbaar is.

Nee, als je het karakter van een stad wilt herstellen, dan is dat niet conservatief. Gouda is een oud-Hollandse stad die zeer geleden heeft door de demping van grachten. Ook voor de bloei van het toerisme is herstel van dat oude karakter van belang. Bovendien is meer water in de stad ook belangrijk voor een betere waterberging. En de schepen, die nu nog in de singels liggen, komen heus wel naar de binnenstad als de Gouwe echt helemaal doorvaarbaar is. Maar dat wordt ook sterk bevorderd als de bruggen permanent worden bediend.

Vanwaar die passie voor het verleden van Gouda? Ben je een geboren Gouwenaar?

Nee, ik ben pas in 1985 in Gouda komen wonen. Al vrij snel was ik actief in de Oudheidkundige Kring. Ook in vorige woonplaatsen als Woerden en Zwolle heb ik me met de lokale geschiedenis beziggehouden. In Zwolle was ik één van de oprichters van de historische vereniging, waarvan ik gedurende enkele jaren ook voorzitter ben geweest. Mijn belangstelling voor geschiedenis is vooral ingegeven door meester Rietberg, die les gaf in de vijfde klas van de lagere school. Hij vertelde prachtige geschiedenisverhalen aan de hand van de platen van Isings. Later ging ik naar de oudste zeevaartschool in Nederland, die in Amsterdam, die in 1785 is opgericht. Ook daar heerste een sfeer van traditie en geschiedenis. Mijn doctoraalscriptie geschiedenis ging dan ook over Guillelmus Titsingh, de initiatiefnemer tot de oprichting van die school en ik ben gepromoveerd op Joan Cornelis van der Hoop, advocaat-fiscaal en later minister van Marine in het begin van de negentiende eeuw. Naast lokale geschiedenis heeft dus ook de maritieme geschiedenis mijn warme belangstelling.

In het themanummer 'Zeventig jaar die Goude in actie' worden enkele types bestuurder genoemd (geschiedvorser, inleider en reisleader, onroerendgoedmagnaat, geschiedschrijver en monumentendrijver). Met wie voel jij je het meest verwant?

Daar hoef ik niet lang over na te denken: zonder meer het meest met de geschiedvorser en de geschiedschrijver.

Je bent nu al ruim 20 jaar voor die Goude actief, onder meer als redacteur van de *Tidings*, van bundels, en nu, sinds 2001, als voorzitter. Hoe lang ga je nog door?

In april jongstleden ben ik mijn laatste jaar ingegaan als bestuurder. Een jaar later, in april 2008 dus, is het voorbij. Dan ga ik me weer meer wijden aan bijvoorbeeld de geschiedenis van het dorp Nieuwveen, waar mijn voorouders meer dan een eeuw hebben gewoond, en aan de schrijfster Clare Lennart, die me heel erg boeit. Daar verheug ik me nu al op.